

Atman!

Bart Moeyaert & Mark Janssen

An extract chapters 1-11

Original title Atman!
Publisher Querido, 2025

Translation Dutch into English
Translator Benjamin Gordon

© Bart Moeyaert/Benjamin Gordon/Querido/Flanders Literature – this text cannot be copied nor made public by means of (digital) print, copy, internet or in any other way without prior consent from the rights holders.

Note from the translator:

Where possible, I have tried to preserve the rhymes that appear in the Dutch text (they occur in nearly every stanza). Translating those rhymes one-to-one, however, has about the same success rate as hoping to find a twenty-pound note on the sidewalk on your way to work every day. Rhyming is a Herculean task, and in this initial translation it would interfere with conveying the author's prose and tone. What *has* been scrupulously retained is the meter: short, tight, and characteristic of Bart Moeyaert's style. Enjoy!

1.

		Notes for the acquisitions editor
Ik wist op een keer de weg niet meer. Ik vroeg 'm op straat aan een man. Ik zei: Hier vlakbij staat ergens mijn huis. Daar wacht mijn pa. Hij heet Jan. De man keek me aan, zijn ogen groot. Hij zei tegen mij: Dat is vaag. Dat huis van jou kan om elke hoek. Ik heb geen idee, wat een vraag. Zei ik: In de deur zit een gleuf voor de post. Als er post is voor ons is het feest. De deur is mooi rood, ernaast zit een raam. Daarachter zit meestal mijn beest.	I used to know which way I should go, I said to the man on the street. I said, my house is somewhere close by. My dad waits for me. His name is Jan. The man looked at me, his eyes were big. He then said to me: that is weird. That house of yours could be anywhere. I have no idea. And he sneered. I said: in the door there's a slot for the mail. If mail comes for us it's exciting. The door is bright red, there's also a window. That's where my beast lies waiting.	1. I prefer "I said to the man passing by" as it has a more natural cadence. 2. The father's name, Jan, (John) is pronounced in Dutch (and German) as "Yan." 3. possibilities for a rhyme (lines 4 & 8): I used to know which way I should go, I said to the man in the street. I said, my house is somewhere close by. My dad waits for me. His name is Pete. 4. Man/Dan would also work, however I wasn't able to craft a sentence which pleased me. Also, in Chapter 3, the same stanza is repeated, with "woman" replacing "Jan," which adds another layer of complication.

Dat vond de man raar. Dat zei hij me ook. [Het beest is geen béést, maar mijn kat.] De man zei: Ja goed. Dat is fijn voor jou. Volgens mij zijn er meer in de stad. Dus zei ik: Detail, ons dak is schuin. Er staat een boom voor ons huis. Een linde. Dat is ook de naam van mijn ma, maar ze woont niet meer bij ons thuis. Ik zei nog een keer: Weet u dan de weg? Ik weet niet waarheen, ik ben kwijt. De man keek eens om, en zei: Nee o nee, tot mijn spijt heb ik andere zorgen. Maar vraag het me morgen, want dan heb ik tijd. In een vloek en een zucht was hij weg — wat ik zeg. In een vloek en een zucht was hij weg. De man verdween als een schicht — en dat kan. Soms is er maar een, soms zijn het er veel, soms heb je er vuurwerk van. Zo snel als hij ging was hij weer terug. In de gauwte gaf hij me raad:	The man found that strange. He even said so. [The beast is no <i>beast</i>, but my cat.] The man said: yes, fine. That's all very nice. I'm sure there are many like that. I said: <i>one more thing</i> — our roof slants down. There's a tree in front of our house. A linden tree. That's also the name of my mother, but she no longer lives with us. I said again, please — do you know the way? I really don't know where to go. The man looked around, and said: no, oh no, much to my sorrow I've got other concerns. But ask me tomorrow, I might have more time. In the blink of an eye he was gone, I swear. In the blink of an eye he was gone. The man disappeared like a streak of light — sometimes there's one flash, sometimes several, or even a burst like fireworks. As fast as he left, he came running back. In a hurry, he gave me advice:	5. Original Dutch has "Linden" tree, which is a common street tree in Northern European cities (UK: lime tree, US: basswood). The mother's name, "Linde" is not so common (usually it is short for names like "Rosalinde" or "Gerlinde"), however it is recognizable to Dutch speakers as being related to the tree (and not necessarily derived from Spanish/Portuguese: from "linda" meaning "beautiful" or "pretty").
--	---	---

In geval van gevaar maak je wilde gebaren. Zo hard als je kunt brul je: HELP! En als dat niet goed lukt, roep je: S! O! S! Maar alleen en uitsluitend als er iets is en daarmee bedoel ik: verschrikkelijk mis. En weg was hij weer, die snelle meneer.	In case of danger wave your arms all about. As loud as you can you scream: HELP! If that doesn't work, you shout: S! O! S! But only do that if something is wrong, and by that I mean terribly wrong. And like that he was gone, that speedy mister.	
--	---	--

2.

Ik had bij de bakker een witbrood gekocht. De broodzak zat onder mijn arm. Als ik eens terugging en dan weer vertrok. Hoeveel stappen blijft een brood warm? Maar waar, o waar was de bakkerij? Waar kocht ik het brood voor papa en mij? Het zebrapad over en dan een straat in? Dat leek een goed plan, maar geen nieuw begin.	I had bought a fresh loaf from the baker. The bag was tucked under my arm. If I retrace my steps and start over again, How many steps does the bread stay warm? But where, oh where was the bakery? Where did I buy the bread for Papa and me? Across the crosswalk, and then down the street? My thinking was good, but it didn't solve my problem.	1. Every culture has its own way of saying that a child is finally old enough to run a small errand alone. In Chinese, people say the child is "old enough to go buy soy sauce." In the Netherlands, the classic test is sending a child to the baker for a loaf of bread. In many countries today, bakeries are increasingly less common, so hopefully buying bread from a real baker hasn't become totally exotic. 2. Tricky sentence, as "It was a good plan, but not (a) new beginning" doesn't capture the poetic understatement.
--	--	--

3.

Ik wist op een keer de weg niet meer. Ik vroeg 'm op straat aan een vrouw. Ze keek op me neer en schudde o nee. Toen zwaaide ze met een rood touw. Ik kenne geen grond. Ik wete geen weg. Me bene zijn die van de zee. Jij houwe je mond. Jij doen wat ik zeg. Jij gaan als een hond met me mee. Eerst dacht ik: straks lacht ze, want dit is een grap, al is het een hele flauwe. Maar de knoop in het touw was een dubbele platte. Dat mens was niet te vertrouwen. We kenne geen plek. We kun onderweg. We doen van het sop en de bare. Jij houwe je bek. Jij doen wat ik zeg. Hop hop naar de kade en vare. Wat ik van plan was had ze snel door. Ze legde haar hand op mijn mond. Ik kreeg geen HELP! meer door mijn strot, ze duwde me ruw op de grond. Ze siste eens boos en gromde erbij,	I used to know which way I should go, I said to the woman on the street. She stared down at me, shook her head side to side, then she waved about with a red rope. I don't know no land, I don't know no road, Me legs know only the sea. Keep yer mouth shut. Just do what I say. Stick to my side like a dog. I thought she'd burst out laughing. It's a joke, right? a lame one, in fact! But the knot in the rope was a tight double knot. This woman was not to be trusted. We ain't got no home. We stays on the move. We're fated to live from the sea. Keep yer beak shut. You do what I say. Get cracking, we set sail you and me. She must have sensed what I was thinking. Her hand came down quick On my mouth. I tried, but HELP! got stuck in my throat. She shoved me down hard to the ground. She angrily hissed, and growled something odd,	1. I prefer "stared" to simply "looked" as it hints at the imminent conflict. 2. The woman speaks non-standard Dutch, instead speaking a West-Flemish / Rotterdam-like dialect with severely broken grammar. Her broken Dutch makes her scarier, more unpredictable. She speaks like a pirate because she just might be a pirate. 3. Sop/bare: There are issues, should one prefer to keep the imagery intact: "Our home is the foam and the waves." Not only does it lack nautical slang, it sounds pretty dull, not to mention the unintentional rhyme <i>home/foam</i> is undesirable.
---	--	--

trok mij overeind aan het koord. Ze zei dat een schip gevaarlijk is: Soms slaag een matroos overboord. En soms ist un kind. Dat vinne we auw, maar ah, het kom wellus voor. De golve die golve. Na ebbe kom vloed en wij vare dapper weer door. Wij — dat zijn mij en me zeventien mate. Voor ons oog hang een lamsleren lap, maar we houwe de boel naar ons eige gevoel geweldig goed in de gate, en van bonje luste we pap.	then pulled me straight up with the rope. She said on a ship it's quite dangerous: A sailor, now and then, falls overboard. And sometimes — a child too. It's truly a sorrow, but the sea's got no mercy. Her waves keep drummin' — ebb into flood — and we sail on with the wind. We — I mean me and me seventeen mates — with a patch slung low on one wicked eye, we're sharp as daggers, we sniff out a skirmish from a mile away: for we fancy a fight more'n pudding itself.	4. Alternative lines 6/7/8: The waves never cease. Low tide, then high tide, and we sail bravely again.
--	---	--

4.

Ze trok aan het koord en noemde me slap, nog slapper dan wier, van dat groene. Jij moete met ons de noorderwind in, maar niet op die zondagse schoene. Ik zei: Bent u blind? Kijk mij eens: een kind. U plukte mij net uit de goot. Ik wil nu naar huis, want daar is mijn pa. [Waar blijft mijn zoon met het brood?]	She yanked on the rope and called me flabby — flabby like seaweed that sticks to the oars. Yer comin' with us where the north winds blow, but not in those Sunday shoes o'yours. I said: are you blind? Look at me: a child. You plucked me up out of the gutter. I want to go home, that's where my dad is. [Where is my son with the bread?]	1. Alternative without a rhyme: She yanked on the rope and called me flabby — flabby like wet, limp, green seaweed. 2. "Sunday shoes" works in English, but it's more antiquated in English than in Dutch. I prefer: "but them shoes ain't fit for no sailor," but since <i>sailor</i> is more difficult to rhyme, I stuck with "Sunday shoes o'yours."
--	--	---

Ik zette me schrap en trok aan het touw. Ik deed als een haai of ik beet. Maar ze tilde me op alsof ik niks woog en vlak bij het schip riep ze: STOP! Je bof dajje leef. Je hou je gedeis. Je ben minner dan min min min min. De zee wor je huis. Ons gaan nu op reis. Of hebbe je daarin geen zin? Een leven op zee? dacht ik een twee drie, en ik hoopte nog zo op een wonder. Ik rukte me los en sprong van de wal, met een plets en een plons kopje-onder.	I braced myself hard and yanked on the rope. I chomped with my teeth like a shark. But she hoisted me up like I weighed nothing. Right next to the ship she yelled: STOP! You're lucky you're breathing. Behave yourself now. You're nothing, not even a breadcrumb. The sea's your new home. The oceans you'll roam. Unless you'd be happier on shore? A life out at sea? I thought one-two-three, still wishing so hard for a wonder. I tore myself free and jumped from the quay — with a flip and a splash went under.	3. Alternate which keeps the rhyme: You're less than a nothing, less than a crumb. The sea is your home — the oceans you'll roam. Or would you prefer not to come? (Personally I prefer the version with <i>shore</i>.) 4. Obviously the best word is <i>miracle</i> and not <i>wonder</i>, however at this very dramatic moment, I feel a good rhyme trumps word choice. 5. <i>Quay</i> (pronounced "key") doesn't work for American readers. Substitute "pier."
--	--	--

5.

Heeft water de smaak van drop? Is de zee altijd zout, nooit eens zoet? Wanneer weet je: mijn adem is op? Wanneer zwem je de lucht tegemoet? Heeft stilte de kleur van de nacht? Kun je ruiken hoe diep het er is en hoor je jezelf als je lacht — of is er alleen maar gesis?	Does water taste like taffy? Is the sea always salty, never sweet? When do you know you've run out of air? When do you swim toward the light? Is silence the color of night? Can you tell the depth by its smell, and hear yourself when you laugh — or only a faint hissing sound?	In case it's not clear to the reader that laughter underwater creates bubbles: Can you tell the depth by its smell, and hear yourself when you laugh — do bubbles even make a sound?
---	---	---

6.

6. Ga zitten als je niet zit. Wat ik ga vertellen is raar. Beloof me dat je niks zegt. Ik zweer het je: alles is waar. Al geloof jij je oren niet en denk je: onmogelijk, nooit! Ik ben door iemand — nu komt het — uit het water naar boven gegooid. Door iemand met spieren en weinig geduld. Er werd bulderend achter me aan gebruld: Dat de zee van de vis is, van krill en van kwallen en dat ik moest oppassen waar ik ging vallen. Met een beetje geluk zouden takken me vangen. Dan landde ik zacht op een bedje van mos op een open plek in ergens een bos, of zeg maar een woud, daar is het wat groter, daar wonen de wezens die ooit zijn vergeten — was er verder nog iets wat ik graag wilde weten?	6. Sit down, if you're not sitting. What I'm going to tell you is strange. Promise you won't say a word. I swear to you: it's all true. Even if you don't believe your ears and think: impossible, never! Something or someone — here it comes — Something threw me up out of the water. Someone with muscles, unwilling to wait. A big roaring voice and terribly irate: (that) the sea is for fishes, for krill and for jellyfish, and I'd better watch out where I land. If I'm really lucky the branches will catch me. Then gently I'd land on a soft bed of moss in an open space somewhere in the woods. Better yet, a forest: that's much bigger. Where creatures live those long forgotten — Was there something unspoken I needed to know?	1. For this version, I've directly translated the types of sea creatures. Other types, more recognizable for an English audience, can be substituted. 2. The normal sentence order (<i>Then I'd land gently</i>) is switched to match the Dutch rhythm. 3. I dialed up the poetry in the narrator's tone in order to capture more of his pensive mood. The Dutch is indeed quite reflective, however on account of the rhymes, it still remains childlike.
--	---	---

7.

Dat was het laatste wat ik heb gehoord, of nee: heb verstaan.	That was the last thing I heard — Or better: understood.	
--	---	--

Daarna is alles vanzelf gegaan. Ik viel en ik viel, geheel als voorspeld, door de kruin van een boom, geen idee wat voor soort. Ik kreeg meppen van takken, een paar pakken slaag van twijgjes en twijgen onderweg naar benee. [Neem dit van me aan, een belangrijke les: vergeet nooit waar je woont, vergeet nooit je adres.] Toen raakte mijn kont dat bedje van mos en zat ik waar ik wilde: hoera — op de grond in ergens een bos, of nee dus: een woud waarvan ik met mijn ogen dicht wist dat het een naam had en dat het er oud was en trouwens ook koud.	After that, everything took its own course. I fell and I fell, just as expected, through the tops of the trees. (I can't tell you which ones.) I got smacked by the branches – a proper beating – Even the smallest twigs whacked me going down. [Take it from me, don't wind up in this mess: don't forget where you live, don't forget your address.] Then my butt landed on that bed of moss I sat right where I wanted: hooray — on the ground some wooded area, no, wait: a forest, and even with my eyes closed I knew it had a name and that it was definitely old. And did I mention: cold?	1. Butt, bum, rear, seat, tail: take your pick.
--	--	--

8.

Jou is het waarschijnlijk — yeah — al gebeurd. Ongetwijfeld — yeah — elke dag, dat je witbrood of donker of notenbrood kocht en daarna plots in de — yeah yeah — lag. Natuurlijk geen woud als het mijne — hey — nee. Jij kwam bijna om van de dorst met boven je hoofd het — hey hey — gehijg	It's probably — yeah — happened to you. Definitely — yeah — every day, You bought some white bread, or whole wheat, or maybe with nuts, and then suddenly you ended up — yeah yeah — in the forest. Maybe not a forest like mine — hey — no. You almost died of thirst with the — hey hey — panting of a sabertooth tiger	1. The inserted "yeah / hey" mimics musical emphasis, like mock pop-chorus filler.
---	---	---

van een sabeltandtijger, je was — <i>hey</i> — zo na dood.	above your head, you were — hey — so near dead.	
---	--	--

9.

Ik hoorde: Hallo. Dat kwam niet van een dier. Ook niet van een mens. Het zei: Ik ben hier. Waarom hou je je ogen dicht? Doe ze maar open — zie je mij in het licht. Kijk om je heen naar de plek waar we zijn. In een woud als dit lijken jongens erg klein. Was ik een hyena, een leeuw of een beer, dan was je al op, bestond je niet meer. Durf te zien wie ik ben, of nee wat. Dan kunnen we samen, getweeën, op pad.	I heard: Hello. It wasn't an animal. Not a person either. It said: I'm over here. Why keep your eyes closed so tight? Open them — see me in the light. Look around at the place where we are. In a forest like this young boys look small, indeed. If I were a hyena, a lion or a bear, you'd be eaten already, you wouldn't even be here. Dare to see who I am — or rather, <i>what</i>. Then we can go together, the two of us, on our path.	
---	--	--

10.

Mijn papa geeuwt van de honger. Ik kijk door zijn mond naar binnen. Ik hoor het grommen van zijn buik. Zit de kat op zijn schoot te spinnen.	My dad yawns with hunger. I peer inside his gaping mouth. I hear the growling of his belly. The cat sits purring on his lap.	
---	--	--

De stoofpot pruttelt, de oven gonst. Niks fijner dan papa en ik als hij me voorleest over het dier dat Toby heet, nee: Moby Dick. Mijn papa houdt van actie. [Je dagen zijn geteld! Kom op, jij schurk, en vecht!] Zelf ben ik niet zo'n held.	The stew-pot simmers while the oven hums. Nothing nicer than when dad reads aloud about the creature called Toby — no: Moby – Dick. My dad loves action. [Your days are numbered! Come, you scoundrel —we'll fight to the grave!] Me, I'm not that brave.	
--	---	--

11.

Eerst keek ik met één oog, met alle twee vroeg moed. Wat papa durft, dat kan ik ook, dat durf ik net zo goed. Ik zag niet wat ik had verwacht. Eerst was ik stomverbaasd. Daar stond ik met mijn brood. Ik keek er stomweg naast: zo popperig, zo mini, zo prullig in het gras. Je zou bijna beweren dat het er eigenlijk niet was. Het knikte eens en zei: Hallo, mijn naam is Hem. [Dat had ik bijna niet verstaan, het had een zachte stem.] Ik zei: Hallo, dag Hen. Noem mij maar kortweg At. Mijn naam is voluit Atman, gewoon, dan weet je dat. [Soms zeggen ze ook Batman, dan is mijn jas geen jas. Is hij ineens een zwarte cape, en spring ik door de klas.]	I peeked with one eye shut, courage was needed to see. If dad dares something, so can I, I can dare just as much as he. What I saw was not at all the thing that I expected. There I stood with my bread. I stared and nearly missed it: so tiny, toy-like, anything but tall. You'd almost swear it wasn't there at all. It nodded once and said: Hello, my name is Hem. [I almost didn't hear it — the voice was so soft.] I said: Hello, hello Hen. Just call me At for short. My full name is Atman, just so you know. [Sometimes they say Batman — then my coat is no coat. Then it's a black cape and I leap through the classroom.]	1. literal translation (no rhyme): so tiny, toy-like, so lost in the grass. You'd almost swear it wasn't there at all.
--	--	---

Het zei: Mijn naam is Hemmmmm. Wat scheelt er aan je oren? Vind je mijn naam te raar, noem mij dan simpel: Frits. Waar is je papa nu? Je kijkt zo kwijt? Verloren? Kan ik je helpen, jongeman? Ik ben toevallig gids. Echt waar, zei ik, weet jij de weg? Als ik het zeg, als ik het zeg. Ik ga niet zomaar met je mee. O, ben je zo'n kind, dat nog niks weet, maar wel veel vindt? En ben jij zo'n — wezen dat altijd ongevraagd iemand de les mag lezen? Vanwaar die toon, waarom zo bits? Ik doe u na, meneer de gids. Zoek dan maar zelf het pad. Het paadje naar je pa. Ik zei dat ik moest lachen. Ik deed eens: ha ha ha. Lach maar, mijn jongen, ja! Van zelf doen word je groot. Pas op voor rukwind, overwegen, messen, bliksem, oorlogsvloot, leugens, lava, felle regen, groen is goed en bloed is rood, sta op, vertrek en ga ga ga. Ik had je graag geholpen — in ruil voor een half brood.	It said: My name is Hemmmmm. What's wrong with your ears? If my name is too strange, just call me: Fritz. Where is your daddy now? You look so lost — misplaced. Can I help you, young man? I'm a guide, as it happens. Really? I said. You know the way? If I say it then it must be so. I'm not just going along with you. Oh, are you one of those kind who doesn't know much, but always speaks his mind? And are you the kind of — creature who always, unasked, wants to play teacher? Why that tone? Why so snide? I'm copying you, mister guide. Then find your own path. The path to your dad. I told him that I had to laugh. I went: ha ha ha. Laugh on, my boy, hoorah! Doing things yourself is how you grow. Watch out for crosswinds, railroad crossings, knives, lightning, naval fleets, falsehoods, lava, heavy rain... Green is good and blood is red. Stand up, set off, and go go go. I would have helped you — in exchange for half a loaf.	2. In the original, Hem says to call him "Frits" (similar to German <i>Fritz</i>). It's the same humor as an English creature saying: "If my name sounds weird, just call me... Bob." 2. "groen is goed en bloed is rood" obviously is a great, nonsensical rhyme in Dutch. It will need a suitable, punchy English equivalent.
--	---	---